

tagjai, Eichmann értelmezésével összhangban, miszerint az utasítás „csupán a tanácsok azon tagjainak biztosít kegyelmet, akik segítőkészek és együttműködők”, gyakran nem hajtották végre ezeket az utasításokat. Azokat a helyi vezetőket, akiket nem hoztak Budapestre (s ide tartozott a legtöbb vidéki zsidó előljáró), azzal vádolták, hogy szabotálták a náci utasításainak végrehajtását, s ezért – rendszerint az utolsó transzportban – a többi zsidóval együtt őket is deportálták.²⁶ A deportálás megkezdése előtt a helyi zsidó vezetőknek rendszerint megengedték, hogy a gettón kívül lakjanak.²⁷

Talán ide kell sorolnunk azt a „kedvezményt” is, amelyet Eichmann Kasztner Rezsőnek nyújtott: engedélyezte, hogy szülővárosa, Kolozsvár gettójából 388 zsidót kimentsen. Háború után megjelent emlékiratában Eichmann megjegyzi, hogy azért engedte meg a Kasztner-csoport menekülését, mert „ezerfős kis csoportok nem érdekelték”, és „Kasztner nagy szolgálatot tett nekünk azzal, hogy segített békés mederben tartani a deportálást”²⁸.

A sértetlenséget biztosító igazolványok ügye

A zsidó vezetők nemcsak hozzátartozóik, barátaik és a közösség más tagjainak életét tudták megmenteni. Ezenkívül is élveztek bizonyos kiváltságokat, amelyek segítségével hatékonyabban szolgálhatták az elnyomottakat, egyúttal azonban a saját életüket is elviselhetőbbé tudták tenni. Az egyik ilyen kiváltság, amely a megszállás idején sokfelé gyűlöletet váltott ki a zsidókból, és heves vita lett a háború után, az ún. mentességi igazolvány (Immunitäts-Ausweis) volt. Ennek segítségével az igazolvány birtokosa szabadon mozoghatott, és rá nem voltak érvényesek azok a korlátozások, amelyeket a közösség többi tagjának be kellett tartania. Az igazolványok természetesen létfontosságúak voltak a közösség nevében eljáró vezetőknek, akiknek állandóan az utcán kellett lenniük – gyakran az egyik német vagy magyar hivatalból mentek a másikba.

A Magyarországon használatos igazolványok mintája a francia *carte d'immunité* volt, amelynek egyik példányát Goldstein Ernő, a franciaországi magyar zsidó kolónia vezetője hozta haza Párizsból – ő egyúttal az ottani American Joint Distribution Committee titkára is volt. A francia mintától eltérően azonban a magyar sértetlenséget biztosító igazolványok kétnyelvűek voltak, s a német biztonsági rendőrség és a magyar rendőri szervek képviselői is aláírták őket.²⁹

A Zsidó Tanács kb. 250 ilyen igazolványt kapott;³⁰ jelentkezők viszont ezrével akadtak, mindenki, akinek bármi dolga volt a zsidó hitközsgel. A telefonok szünet nélkül csengtek, a Tanács irodáit megostros-